

for science, while uniformity impairs its critical power'.

One might ask perhaps: Why another dictionary of Old Prussian in view of the fact that Toporov is also producing one (Toporov, 1975, 1979, 1980a, 1980b)? In fact, however, Mažiulis frequently has different interpretations from those proposed in Toporov's book. For example, Mažiulis notes that it is customary to connect *Galindo* 'Galinda, one of the eleven Prussian regions' (p. 318-319) with Lith. *gālas* 'end' and to assume that this meant 'inhabitants living at the boundary'. Mažiulis proposes, however, that **Galindā* is rather from a hydronym **Galindā* which had long ago disappeared, a derivative of the Baltic verbal or nominal root **gal-* with the suffix **-ind-*. This root **gal-* is found in Lith. *gāt-vis* 'a pond formed in the place of an old river channel or creek'. Cf. also *gel-mē* 'depth'. Toporov, 1979, 138-142, has a much more detailed account of the word *Galindo*, but we do not find there this new explanation by Mažiulis.

Mažiulis (pp. 380-381) proposes that Old Prussian *gl̄esum* 'amber' (Tacitus Germ. 45, Pliny Hist. natur. XXXVII 42), also represented in Latvian *gl̄isis*, probably a borrowing from Old Prussian (through Curonian) **gl̄īsīs* < (prior to the 15th century) **gl̄ēsīs*, might not be a Germanic, but rather a Baltic word derived from a root **gl̄esa-* 'shining' which in turn is from a verbal stem **gl̄ēs-* 'to shine'. Beside West Baltic **gintaras* 'amber' there might have been a dialect word **gl̄ēsīs* denoting a type of amber. With this in mind it would result that the name for amber, derived from an Indo-European dialect **ghl̄ēs-* 'to shine' is a shared Baltic and Germanic lexical item. Having been adapted to the native Germanic word, through Germanic sources it may have penetrated even to Rome. Although Toporov's account of *gl̄esum* (1979, 261-263) is much more detailed, the information and theoretical insight suggested by Mažiulis must also be taken into consideration. In fact, then the thorough scholar must consult both Mažiulis' and Toporov's books if he wishes to find the latest information on Old Prussian etymology.

I noticed very few misprints in Mažiulis' book. On p. 179, s.v. *dantis* the Latin *dentis* is labeled acc. sg. instead of gen. sg. An apparent etymological spelling gives us the name Zabrodzki instead of Zabrocki (p. 200). (Etymological spellings come naturally to those of us who deal with Old Prussian.)

One very useful feature is the referencing of the sources both according to Trautmann, 1910 and according to the original as presented by Mažiulis in 1966 and 1981. Frequently the entries of the catechism words are supplemented with comparisons from Vilentas' 1579 Lithuanian catechism. In sum then this is a very useful and informative new dictionary of Old Prussian and its erudite author is to be congratulated for producing one more work of permanent value to Baltic linguistics.

References:

- Feyerabend, Paul. 1978. *Against Method*. London, Verso.
- Mažiulis, V. 1966. *Prūsų kalbos paminklai*. Vilnius, Mokslas.
- - 1981. *Prūsų kalbos paminklai*. II. Vilnius, Mokslas.
- Schmalstieg, William R. 1969. Four Old Prussian etymologies. *Baltistica* 5.163-166.
- Smoczyński, Wojciech. 1983. *Staropruskie lekcje i etymologie I*. Biuletyn Polskiego Towarzystwa Językoznawczego 40. 167-183.
- - 1985. *Altpreussisch: Neue Lesungen und Etymologien*. Tarptautinė baltistų konferencija. Vilniaus universitetas.
- - 1989. *Zur Schreibung im apr. Enchiridion (I)*. *Baltistica* III(1) Priedas. Vilnius.
- Toporov, V.N. 1975. *Prusskij jazyk. Slovar' A-D*. Moscow, Nauka.
- - 1979. *Prusskij jazyk. Slovar' E-H*. Moscow, Nauka.
- - 1980. *Prusskij jazyk. Slovar' I-K*. Moscow, Nauka.
- - 1984. *Prusskij jazyk. Slovar' K-L*. Moscow, Nauka.

William R. Schmalstieg

S. Karaliūnas **Baltų kalbų struktūrų bendrybės ir jų kilmė**. - V.: Mokslas, 1987. - 258 p.

Prieš ketvertą metų pasirodžiusioje Simo Karaliūno reikšmingoje monografijoje "Baltų kalbų struktūrų bendrybės ir jų kilmė" (vairiapusiškai ir kompleksiskai tiriami baltų kalbų esminiai struktūriniai elementai ir jų istorija. Iš jų pažymėtini rytų baltų kalboms būdingi diftongai *ie* ir *uo*, apofoninės eilės *ie:ei* ir *uo:au* žodžio šaknyje,

morfologinių kategorijų, turinčių ilguosius šaknies balsius ir diftongus (įskaitant *o*, *ou* ir *oi*), raida, veiksmažodžių archaiskų paradigmų formavimasis ir raida bei jų santykis su kirčiavimo paradigmomis, baltų *jo* kamieno veiksmažodžių sistemų ir jų leksinės bei struktūrinės reikšmės panašumas, giminiškų veiksmažodžių formų, šaknies gale turinčių priebalsius, ir formų, jų neturinčių, opozicija, baltų ir kitų indoeuropiečių kalbų etimologiniai atitikmenys *jo* kamieno veiksmažodžių sistemoje ir jų istoriniai santykiai.

Monografijos aktualumą trumpai būtų galima suformuluoti šitaip: remdamasis baltų kalbų veiksmažodžių (iš dalies ir vardažodžių) semantikos ir morfologijos struktūros analize, autorius stengiasi nustatyti baltų kalbų būdingiausius struktūrinius elementus, ištirti jų kilmės ir raidos istoriją, baltų kalbų sistemose atskirti archaizmus ir inovacijas, nustatyti baltų kalbų raidos būdinguosius dėsningumus ir išryškinti baltų ir kitų indoeuropiečių kalbų (slavų, germanų, indų-iranėnų) seniausių santykių pobūdį.

Nors baltų kalbų veiksmažodžio semantika ir ypač morfologija jau plačiai patyrinėta, tačiau S. Karaliūno darbas vis dėlto pasako daug nauja tiek apie baltų kalbų veiksmažodžio semantiką, tiek apie morfologiją. Monografijos naujumą galima apibūdinti keliais aspektais. Pirma, tai pirmasis baltų kalbotyros veikalas, kuriame taip tikslingai taikomi leksinės semantikos ir morfologijos metodai tirti gana sudėtingą baltų kalbų veiksmažodžio sistemą. Tais metodais analizuojamos kelių šimtų lietuvių, latvių ir prūsų kalbos *jo* kamieno veiksmažodžių, turinčių šaknies vokalizmą *ie*, *ei*, *ai*, *uo*, *au* ir *eu*, formos ir reikšmės ypatybės. Antra, remiantis semantinių laukų metodu, nustatoma nemaža semantinių filiacijų ir paaiškinama daugelio leksemų etimologija, kuri iki šiol buvo arba ve visai pagrįsta, arba visai nebuvo aiškinama. Trečia, darbe nustatomi formalieji ir semantiniai ryšiai tarp žodžių skirtingų leksiniu-semantinių tipų, susiformavusių greičiausiai dar prabaltų dialektų archaiskų paradigmų struktūrose. Ketvirta, rekonstruojamos veiksmažodžio (iš dalies ir vardažodžio) kaitybės pirminės paradigmos ir išryškinamos tos morfologinės kategorijos, kurios galėjo turėti tokius ilguosius diftongus: **ōu* ir **oi*. Penkta, prie darbo naujumo požymių priskirtinas baltų ilgųjų balsių **ō* ir **ā* distribucijos išryškinimas žodžių šaknyse ir ide. diftongo **ei* monoftongizacijos sąlygų rytų baltų kalbose paaiškinimas, taip pat *o* kamieno veiksmažodžių etimologinių atitikmenų baltų ir kitose indoeuropiečių (slavų, germanų, graikų, indų-iranėnų) kalbose nustatymas.

Darbo naujumą lemia ir tai, kad jame taikoma kompleksinio lingvistinio tyrimo pavyzdžių ir metodų sistema, vidinės rekonstrukcijos metodu gauti rezultatai patikrinami lyginamuoju-istoriniu metodu, be to, leksikinės semantikos analizės būdu visuma siejama su dialektologine, lingvistine-geografinė, fonologine, semasiologine ir etimologine analize. Autorius, daug dėmesio skirdamas žodžių reikšmių analizei, ne be pagrindo pabrėžia, kad "įrodomąją galią turi reikiamos reikšmių konfigūracijos konstatavimas ne tik toje pačioje kalboje, bet ir giminiškose ar netgi visai kitų genealoginių tipų ir struktūrų kalbose; tokiais atvejais yra pamato kalbėti apie tam tikras semantines universalijas" (p.11). Todėl S. Karaliūnas savo darbe beveik visur nuosekliai stengiasi laikytis pagrindinių etimologinio identifikavimo sąlygų – reikšmių gimiškumo ir raiškos sutapimo.

Kaip žinoma, indoeuropeistikos tyrimuose pastaraisiais dešimtmečiais išryškėjo indoeuropiečių kalbų veiksmažodžio sistemos modelio nauji kontūrai, visiškai skirtingi nuo tų, kurie buvo rekonstruojami ide. kalbų lyginamojoje-istorinėje XIX a. gramatikoje ir kuriais rėmėsi baltų kalbų veiksmažodžio sistemos ankstesni tyrinėjimai. Tas naujas modelis dar turi nemaža neaiškumų, todėl atskirų indoeuropiečių kalbų veiksmažodžio sistemų arba net jų fragmentų detalus ištyrimas yra svarbus indoeuropeistikos tolesnei raidai.

S. Karaliūnas, remdamasis lietuvių kalbos nauja faktine medžiaga, kurios nemaža dalis dar nevartota diachroninio pobūdžio mokslo darbuose, savo veikale nustato nemaža naujų, tyrinėtojų dar nepastebėtų *o* kamieno veiksmažodžių posistemio etimologijos atitikmenų baltų ir slavų, baltų ir germanų bei baltų ir kitose ide. kalbose. Tie autoriaus atradimai yra svarbūs tiriant baltų ir kitų ide. kalbų seniausių santykius, patikslinant baltų kalbų vietą indoeuropiečių kalbų šeimoje. Todėl gauti rezultatai lemia tiek teorinę, tiek praktinę recenzuojamojo darbo reikšmę; jie leidžia aiškiau nušviesti ne vieną sudėtingą ir ginčytiną baltų lyginamosios-istorinės kalbotyros problemą, originaliai ir naujai interpretuoti iki šiol nepaaiškintą etimologiją.

Įvade autorius aptaria bendrosios ir lingvistinės semantikos dalykus bei fonetinius-fonologinius pakitimus, iškelia jų poveikį leksikos raidai. Nors savo teorinius teiginius S. Karaliūnas formuluoja labai atsargiai, tačiau vietomis "įvade" pasitaiko ir visai neapgalvotų teiginių, nepagrįstų kalbos realijomis ar konkrečiais tyrinėjimais, netgi prieštaraujančių vienas kitam. Iš tokių neapgalvotų ir nepagrįstų teiginių galima paminėti teiginį, kad "įvardžiai, vadinamieji deiktiniai žodžiai, yra semantiškai tušti, nes jie vartojami nurodyti bet kuriam denotatui" (p.8). Šiame teiginyje yra keli netikslumai. Pirma, tame pačiame pusiapyje rašoma: "Kai kurie žodžiai pasižymi prasme, bet denotato gali ir neturėti (pvz., *laumė*, *dvasia*)." Teigiant, kad įvardžiais nurodomas bet kuris denotatas, kartu pasakoma, kad įvardžiai negali žymėti denotato neturinčių žodžių (taigi ir *laumės*, *velnio* ir kt.). Iš tikrųjų taip nėra. Jeigu būtų taip, kaip teigia autorius, nebūtų įmanomas, pavyzdžiui, toks pasakymas: *Dingo velniai. Jie visi į pragarą sulindo*. Antra, ne visi įvardžiai turi požymį 'deiktinis'. Daugelis įvardžių perteikia santykinę kiekybinę informaciją ir turi požymį 'kognicinis' (pvz. *kažkas*, *keli*, *daug kas*, *visi* ir kt.); deiktinė reikšmė jiems nebūdinga¹.

Trečia, teiginys, kad įvardžiai yra tušti žodžiai, yra neįrodomas. Šis teiginys, tiesa, nėra S. Karaliūno išradimas, bet jis nedaro autoriui garbės. Įvardžiai yra pati gryniausia referencinių priemonių klasė, jiems nebūdingas nereferencinis vartojimas. Jų leksinę-semantinę vienybę lemia jų nepakeičiamas referencijos vaidmuo, t.y. pasakymo

ir jo dalių susiejimas su tikrove – objektais, įvykiais, asmenimis, situacijomis, daiktų padėtimi realiame pasaulyje arba apskritai kalbėjimo universume².

Iš neaiškių teiginių čia dar būtina paminėti po *presupozicijos* sąvokos einantį paaškinimą: "Ji (presupozicija – A.R.) nurodo tas sąlygas, kurios yra būtinos, kad sakinys, pasakymas funkcionuotų kaip teigimas, įsakymas, klausimas ir pan." (p.9). Čia turbūt turimas galvoje *ilokutyvinis aktas*. Iš tikrųjų kiekvienas komunikacijos aktas priklauso vienam ar kitam tipui pagal tai, kokią ilokutyvinę funkciją jis atlieka, t.y. koks ilokutyvinis aktas įeina į jo sudėtį. Ilokutyvinis aktas – tai teigimo, pažado, prašymo, padėkos, įsakymo reiškinys, patarimo, bendrojo klausimo davimas, adresanto komunikacinio ketinimo realizavimas³. Tas adresanto komunikacinis ketinimas paprastai visiškai nežinomas adresatui, todėl nėra susijęs su presupozicija, kuri suprantama, kaip komunikacijos akto dalyvių "bendrų žinių fondas", kaip išankstinis jų susitarimas. Galbūt autorius tai, ką čia išdėsciau, ir turėjo galvoje, bet iš formulavimo to, deja, nematyti. Tiesa, presupozicijos pavyzdžių aiškinimas yra visai korektiškas.

Aptardamas vieną iš visuotinių, išimčių neturinčių fonetinių pakitimų, t.y. *j* išnykimą po priebalsių prieš priešakinės eilės balsius baltų kalbose, S.Karaliūnas vis dėlto nurodo įvardžius *jis, jie* (p.15). Susidaro įspūdis, kad autorius šių ir kitų įvardžių *j*- prieš piešakinį vokalizmą laiko paveldėtu iš baltų epochos. Iš tikrųjų *j*- i senasias *i* kamieno įvardžio *jis* formas buvo įvestas iš *jo* kamieno kitų linksnių formų, turinčių *j*-, siekiant "sustiprinti" kalbamųjų formų kamieną⁵. Ir tas išvedimas vyko jau gana vėlai, t.y. po *j* išnykimo prieš priešakinės eilės balsius epochos, t.y. kai **žemjē* > **žemē*, dar tebebuvo įvardis **is*, **i* (vns. gal. **in*, vns. ines. **imēn*).

Pirmojoje darbo dalyje "Baltų kalbų veiksmažodžių leksinė semantika ir morfologija (*jo* kamienas)" S.Karaliūnas plačiai analizuoja baltų kalbų *jo* kamieno veiksmažodžius su šaknies vokalizmu *ie, ei, ai, au* ir *uo* kaip atskirą leksinį-semantinį tipą. Pastebėjęs, kad atskiros leksinės-semantinės veiksmažodžių grupės pasižymi tam tikra bendra semantine konfigūracija, autorius daro pagrįstą išvadą, kad tu veiksmažodžių semantinę turintį adekvačiai galima aprašyti "semantinių laukų" metodu.

Daugelio semantinių filiacijų giminingų reikšmių išryškėjimas leido autoriui nustatyti kurios nors leksemos vietą kalbos leksinėje-semantinėje sistemoje. Pavyzdžiui, jis leido S.Karaliūnui liet. *kviēsti* "prašyti, vadinti" gretinti su tokiais lietuvių kalbos leksemomis kaip *kvaitytis* "dairytis, žvalgytis, kraipytis", "baidytis (apie arklius), elgtis kaip pakvaitusiam; nesorientuoti, nesusigaudyti" ir *kvaisti* „svaigti, suktis galvai“; „kvailėti, kvaisti“ ir kt. (p.30), leido etimologiškai identifikuoti baltų kalbų veiksmažodžių leksemas, neturinčias kilmės aiškinimų, su atitinkamomis kitų indoeuropiečių kalbų leksemomis, pvz., *sliēsti* "slystamai leisti žemyn" su s.indų *srédhati* "jis klysta", s.anglų *slīdan* < germ. *sleida-* "(iš)slysti; (pa)klysti", vva *sāten* "slysti" (p.52) ir kt. Pabrėžtina, kad autorius, remdamasis "semantinių laukų" metodu, išvalgiai iškėlė iki šiol mokslo darbuose neiškeltas baltų-germanų ekskliuzyvines leksines paraleles, pvz. s.liet. *siegti* "(pri)siekti" (< „tiesti ranką“) (plg. dabartinę *prīiekti*) ir s.isl. *sīga* "kristi, smukti slinkti, leistis", s.anglų *sigan* "kristi, slinkti, leistis, judėti", sva *sgan* "kristi, smukti, leistis, slinkti, svyruoti, lašėti, varvėti" (p.40), liet. *svīēgti* "mesti, sviesti; kirsti, drožti, mušti; žudyti" ir s.isl. *svīkva, sýkva, svīkja* (praet. *sveik*) "apleisti, pamesti; išduoti, apgauti", s.anglų *swīcan*, s.frizų *swīka*, s.saksų *swīkan* "atstoti, atgal trauktis, apleisti, pamesti", sva *swīchan* (praet. *sweich*) "priilsinti, apleisti, pamesti" (< germ. **sweika-*) (p.54) ir kt. Tokių naujų pastebėjimų šioje veikalo dalyje yra nemaža.

Baltų ir kitų indoeuropiečių kalbų *jo* kamieno posistemio veiksmažodžių leksemų etimologinės identifikacijos morfologinis tyrimas parodė, kad baltų kalbų esamojo laiko formos turi formantą *jo-*, o jų atitikmenys kitose indoeuropiečių kalbose dažniausiai turi *e/o* kamieno formas. Remdamasis tuo, kad baltų kalbų *jo* kamieno veiksmažodžių nemaža grupė, turinti šaknies vokalizmą *ei, eu*, kontrastuoja infiksinėms formoms su silpnuoju šaknies vokalizmu ir *o* kamieniu, autorius rekonstruoja pirminę paradigmą, kuri galėjo atrodyti taip: es. 1. 3 as. **leipa*: būt. 1. 3 as. **lipā*. Tai leidžia daryti išvadą, kad daugelis *jo* kamieno veiksmažodžių, turinčių šaknies vokalizmą *ei, eu* anksčiau buvo *e/o* kamieno kaip ir jų atitikmenys kitose indoeuropiečių kalbose. Tačiau, antra vertus, dalis baltų dabartinių *jo* kamieno veiksmažodžių, turinčių šaknies vokalizmą *ei, eu*, galėjo turėti tokią paradigmą: es. 1. 3 as. **leipia*: būt.1. 3 as. **lipā*, kuri, autoriaus nuomone, galinti būti senesnės atematinės paradigmos (es.1. 1 as. **leip-mi*: būt. 1. 3 as. **lipā*) transformacija. Tokia prielaida yra įtikinama, nes aptariamųjų veiksmažodžių atematinės fleksijos relikto yra lietuvių šnektose, plg.: *suiema* "meta" (es.1. 1 as. **suiē-mi*), ir senuosiose raštuose, plg.: *leidmi* "leidžiu" ir kt. Ištyręs atematinų ir tematinių veiksmažodžių santykį, autorius daro įdomią

¹ Plačiau žr. R o s i n a s A. Baltų kalbų įvardžiai.V., 1988. P.104.

² Žr. ten pat. P. 6.

³ Žr. ten pat. P. 8.

⁴ Žr. ten pat. P. 54.

⁵ Žr. plačiau Baltistica, 1980, t.16. Sąs. 1. P. 9-10.

išvada, kad formantų *nulis*: *je/o* (t.y. atematinės flekcijos ir *je/o* kamieno) santykis žymi archaiškas kategorijas. Tai suponavo formanto *jo* asociaciją su aktyvaus veiksmo tranzityvine reikšme, būdinga atematiniams veiksmažodžiams, ir kartu globalinės opozicijos tranzityvumas/intranzityvumas formavimasi baltų kalbose. Dėl to formantas *jo*, kaip produktyvesnis, pakeitė ir senojo *e/o* kamieno, ir atematinę fleksiją. Paminėtina dar viena svarbi autoriaus išvada, kad prabaltų dialektuose iš tos pačios veiksmažodžio šaknies daugeliu atvejų galėjo būti sudaromos tiek atematinės, tiek tematinės formos, kuriomis galėjo būti reiškiamą opozicija medialumas-statyvumas/aktyvumas.

Antroje dalyje "Ide. diftongo **ei* bei ilgojo balsio **o* likimas ir apofonijos *ie*: *ei* bei *uo*: *au* susiformavimas rytinių baltų kalbose" sprendžiama viena iš sudėtingiausių ir sunkiausių diachronijos problemų, t.y. rytų baltų kalbų diftongų *ie* ir *uo* kilmė ir apofoninių eilių *ie*: *ei* bei *uo*, *au* susiformavimas. Remdamasis gausia ir autentiška faktine medžiaga, S. Karaliūnas daro šias išvadas: 1) ide **ei* (> **ẽ*) monoftongizacija rytų baltų kalbose greičiausiai vyko leksemose, turinčiose kilnojamojo kirčiavimo paradigmas, ir pats "monoftongo **ẽ* (vietoj ide. *ei*) atsiradimas veikiau priklausė nuo nekirčiuotos pozicijos" (p.165); 2) pirmiausia greičiausiai buvo monoftongizuojamas ilgasis *ẽ*; 3) galima manyti, kad *ei* > **ẽ* (> *ie*) fonetinės kaitos realizacija vyko palaipsniui senųjų ir naujųjų variantų konkurencijos sąlygomis; varianto su senuoju *ei* ir naujuoju (**ẽ* > *ie*) išlaikymą toje pačioje tarmėje ar šnekoje lėmė leksikalizacija, t.y. skirtingų reikšmių gavimas.

Dėl rytų baltų *ie* kilmės dabar jau egzistuoja 3 hipotezės⁶, kurioms verifikuoti kiekvienas autorius ieško savo pagrindimo. Ar patikima S. Karaliūno hipotezė, parodys nauji duomenys ir tyrimai. Tačiau jo nuopelnas yra tas, kad į ide. **ei* vartimo rytų baltų *ie* problemą pažvelgta nauju aspektu, iškeliant naujų faktų ir sprendimų galimybių. Jeigu egzistuoja kelios pagrįstos alternatyvios nuomonės kuriuo nors sudėtingu klausimu - tai jau mokslinio mąstymo pažanga, o įrodyti vienos kurios nuomonės teisingumą, J. Endzelyno žodžiais tariant, "ne visada įmanoma, nes pirminis kalbos faktų *status quo* daugelis atvejų yra analogiškai pakeistas. Tad lieka tik pasirinkti patikimiausią iš galimų nuomonių, bet šis pasirinkimas labai dažnai bus subjektyvus ir todėl ne visus įtikins"⁷.

Šioje recenzijoje sunku suminėti autoriaus visus atradimus bei argumentuoti pagrįstas naujoves - jų yra nemaža: visa monografija yra novatoriškas darbas. Jis svarbus ne vien tik dėl to, kad autorius pagrindė daug etimologijų, bet ir dėl to, kad išklė idomių hipotezių, be kurių mokslas negalėtų žengti į priekį.

Baigdamas šią recenziją, dar norėčiau pareikšti vieną kitą pastabą. Pirmą, mano supratimu, pats monografijos pavadinimas yra šiek tiek per platus ir turi tam tikro pretenzingumo atspalvį; nustatyti baltų kalbų bendruosius struktūrinius elementus ir jų kilmę, remiantis iš esmės tik *jo* kamieno veiksmažodžiais, vargu ar įmanoma. Pavadinimo ir turinio neatitikimo buvo galima išvengti, skliausteliuose po pavadinimo įrašius patikslinimą (Remiantis baltų *jo* kamieno veiksmažodžiais ar pan.). Antra, nelabai įtikina ir kai kurie aiškinimai: pvz., dėl **dr-* (< **dhr-*) pakeitimo *tr-* žodyje *triēsti* (p.55), *koim-* varianto **kōi* transformavimo į **kōm-* (p.83), ir dar vienas kitas. Trečia, "įvadas" būtų pastebimai teoriškai sustiprėjęs, jei autorius būtų pasiremęs tokių šiuolaikinių semantikos specialistų kaip *Lyons*, *Leech* ir kitų darbais.

Apskritai S. Karaliūno knyga parašyta talentingai ir yra svarus įnašas į baltų veiksmažodžio ir baltų kalbų bendrųjų struktūrinių elementų ir jų kilmės mokslą. Ši darba novatorišką daro ne tik pasirinkti tyrimo metodai, bet svarbiausia iškeltos ir pagrįstos naujos hipotezės, varančios į priekį veiksmažodžio tyrinėjimus.

Albertas Rosinas

Friedrich Scholz. Die Literaturen des Balticums. Ihre Entstehung und Entwicklung // Westdeutscher Verlag, 1990 -356 p.

Tai naujas Vestfalijos Mūnsterio universiteto profesoriaus dr. Friedricho Scholzo, žymaus vokiečių baltisto ir slavisto, veikalas apie Pabaltijo tautų (estų, latvių ir lietuvių) literatūrų kilmę ir raidą nuo jų kūrimosi pradžios ligi XIX a. pabaigos. "Mein Hauptanliegen war es, den literarischen Prozeß aufzuzeigen, in dem die Literaturen des Balticums entstanden und sich entwickelten. Dieser literarische Prozeß war der gesamteuropäische, in dessen Rahmen sich im Baltikum zunächst seit der Mitte des 16. Jahrhunderts im beschränkten Bereich der Erbauungsliteratur und der geistlichen Dichtung ein Schrifttum und später im Laufe des 19. Jahrhunderts eigene schöne Literaturen herausbildeten" (p.9), - rašoma veikalo pratarmėje.

Taigi autoriui labiausiai rūpėjo nušviesti tų trijų tautų literatūrų kūrimą ir plėtojimą kaip integralinę visos Europos literatūrinio proceso dalį. Tuo tikslu jis gilinosi į estų, latvių ir lietuvių literatūrų ryšius su kitų, ypač

⁶ Plačiau žr. Karaliūnas S. Op.cit., P. 152-167.

⁷ Žr. Endzeliņs J. Darbu izlase. Rīgā, 1980, S. III, 2 d., lpp.104.